

07.09.2018

POL-2018-21885

Sosiaali- ja terveysministeriö

Poliisihallituksen lausunto asiakas- ja potilaslain luonnoksesta

Sisällys

1 Asia	2
2 Poliisihallituksen lausunnon tiivistelmä	2
3 Poliisihallituksen lausunnon tarkemmat perustelut	2
3.1 Poliisin antama virka-apu	2
3.1.1 Virka-apua koskeva 25 luku	2
3.1.2 Muut virka-apusäännökset	4
3.2 Poliisin antama muu apu	6
3.3 Poliisin toimintavelvollisuus	8
3.4 Potilas- ja asiakasasiakirjojen julkisuus, salassapito ja poliisin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon välinen tiedonvaihto, luku 27	8
3.5 Velvoitteinen avohuolenpito	11
3.6 Tahdon vastainen hoito	11
3.7 Yksityisen turvallisuusalan toimijoiden käyttäminen	12
3.8 Taloudelliset arviot lakiluonnoksen vaikutuksista poliisitoimintaan	13
3.9 Muita huomioita	15

1 Asia

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi asiakas- ja potilaslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Uusi laki koskisi pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuoltoa, mutta sillä on useita liittymäpintoja poliisitoimintaan. Uudella lailla on tarkoitus selkeyttää sosiaali- ja terveydenhuollon rajoitustoimenpiteitä, joita on nykyisellään useassa eri laissa, mutta sen lisäksi erilaiset rajoitustoimenpiteet perustuvat rikosoikeudellisten oikeuttamisperusteiden hyödyntämiseen. Uudella lailla on tarkoitus selkeyttää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja luoda toiminnalle lain tasoinen perusta.

Poliisitoiminnan kannalta Poliisihallituksen lausunto keskittyy pääasiassa poliisin virka-apuun sekä poliisin muuhun avustavaan toimintaan sosiaali- ja terveydenhuollon eri menettelyissä. Sen lisäksi lausunnossa on otettu kantaa asiakas- ja potilassuhteessa syntyvien asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon sekä viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon. Lausunnossa on myös otettu kantaa muihin yksittäisiin seikkoihin.

2 Poliisihallituksen lausunnon tiivistelmä

Sosiaali- ja terveysministeriön luonnoksessa asiakas- ja potilaslaiksi on poliisitoiminnan kannalta perustavanlaatuisia ongelmia ja lisäselvitystä vaativia aiheita. Poliisihallitus esittää lausuntonaan, että lain valmistelua jatkettaisiin alla erikseen perusteltujen kohtien osalta ja valmistelussa tulisi huomioida paremmin poliisitoiminnan intressit.

3 Poliisihallituksen lausunnon tarkemmat perustelut

3.1 Poliisin antama virka-apu

3.1.1 Virka-apua koskeva 25 luku

Uuden asiakas- ja potilaslain merkittävin poliisitoiminnallinen uudistus lakiluonnoksen perusteella on poliisilta pyydettävä virka-apu. Poliisin antamalla virka-avulla on verrattain pitkät perinteet viranomaistoiminnassa, koska poliisin toimivaltuuksien käytölle on toisinaan jopa välttämätön tarve toisten viranomaisten tehtävillä. Sosiaali- ja terveydenhuolto onkin yksi merkittävimmistä poliisin virka-avun pyytäjistä.

Lakiluonnoksen virka-apusääntely on sijoitettu pääasiassa luonnoksen 25 lukuun, mutta sen lisäksi viittauksia virka-apusäännöksiin on yksittäisissä pykälissä. Tuomioistuimen oikeudesta saada poliisilta virka-apua on säädetty itsenäisesti luonnoksen 166 §:n 1 momentissa. Virka-apusääntely säilyy osittain samanlaisena kuin nykyisin, mutta sen lisäksi siihen ollaan ehdottamassa laajennuksia. Ehdotettu virka-apusääntely ei alustavasti vaikuta niin onnistuneelta kuin se olisi voinut olla, jos asiassa esitetyt huomiot olisi eri työryhmissä otettu aikanaan huomioon.

Lakiluonnoksen 204 § – Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten oikeus saada virka-apua

Ensinnäkin lakiehdotuksen 204 §:ssä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) 22 §:ää vastaavasti – mutta laajentamalla virka-avun saantioikeuden sosiaalihuollon viranomaisten lisäksi terveydenhuollon viranomaisille –, että muilla viranomaisilla on velvollisuus antaa sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisille heidän tarpeelliseksi arvioimaa virka-apua. Sääntelyssä on havaittavissa hyviä ja huonoja puolia. Yksiselitteisen hyvää on tietysti se, että virka-avusta säädetään selkeästi laissa ja se koskee sosiaalihuollon lisäksi terveydenhuoltoa. Esitöiden mukaisesti virka-apupyyntöön edellytyksenä olisi, että virka-apua pyytävän viranomaisen tehtävästä olisi riittävän täsmällisesti säädetty muualla lainsäädännössä.

Virka-apusääntelyn arveluttavana asiana on pidettävä sen ylimalkaisuutta. Jo nykyisellään sosiaalihuollon viranomaiset ja varsinkin lastensuojeluviranomaiset pyytävät poliisilta virka-apua, vaikka tehtävää varten tarvittavia toimivaltuuksia ei poliisillakaan ole. Joskus on kysymys jopa vain siitä, että poliisia tarvitaan paikalle siitä yksinkertaisesta syystä, että paikalle tulee poliisi. Tällöin kyse ei ole enää juurikaan virka-avusta, vaan poliisin tekemästä toisen viranomaisen työstä. Lakiluonnoksen kannalta olisikin myönteistä, jos virka-apukokonaisuutta avattaisiin esimerkiksi lain esitöissä. Kokonaisuuden kannalta olisi keskeistä korostaa, että virka-apusäännöksiin liittyy myös poliisilain (872/2011) virka-apusäännökset, joissa virka-avun perusteita, tarpeellisuutta ja välttämättömyyttä arvioi erikseen päällystön kuuluva poliisimies. Virka-avun antaminen ei ole koskaan itsestäänselvyys, vaan poikkeus, jossa toinen viranomainen omine toimivaltuuksineen tulee toiselle hallinnonalalle, mutta käyttää siellä ainoastaan sellaisia toimivaltuuksia, joita viranomaisella lain mukaan on.

Lakiluonnoksen 205 § – Kuljetusten toteuttaminen ja poliisin virka-apu

Toiseksi lakiehdotuksessa on mielenterveyslain virka-apusäännöksiä vastaava pykälä, joka on 1-3 momentin osalta yhdenmukaisia voimassa olevan lain kanssa, mutta uutena tulisivat 4-6 momentit. Nykyisen säännöksen osalta ongelmaksi ovat osoittautuneet laissa käytetyt termit *avustaa*, *palauttaa* ja *toimittaa*, joita on käytetty myös luonnoksen 205 §:ssä. Eli poliisilla on ensimmäisen momentin mukaan velvollisuus *avustaa* kuljetuksessa. Toisen momentin mukaan poliisi antaa virka-apua jonkun *palauttamiseksi* sairaalaan. Kolmannen momentin mukaan poliisi antaa virka-apua jonkun *toimittamiseksi* sairaalaan. Neljännen momentin mukaan poliisi antaa virka-apua *avustamaan* kuljetuksen toteuttamiseksi.

Virka-avun antamisen kannalta olisi välttämätöntä selkeyttää se, mihin poliisin virka-apua itse asiassa tarvitaan. Pelkästään nykyisin tästä tuntuu olevan terveydenhuollon eri toimijoilla hyvin vaihtelevia käsityksiä, ja näitä voi olla myös poliisilla. Poliisihallituksen vakiintuneen kannan ja tulkinnan mukaan poliisin virka-apu nykyisin kattaa ainoastaan sen, että poliisi avustaa terveydenhuoltoa potilaan kuljetuksessa olemalla tarvittaessa ambulanssin kyydissä tai ajaa sen mukana, jos poliisin toimivaltuuksia tarvitaan. Tämän lisäksi poliisin virka-apu voi sisältää terveydenhuollon toimintayksiköstä karanteenin potilaan vapautteen puuttumisen, jonka

jälkeen kiinniotetulle potilaalle on hankittu terveydenhuollon kuljetus. Näitä samoja asioita on käsitelty myös laillisuusvalvonnassa. Säännösten selvyyden vuoksi säännöksissä olisi todettava, että poliisin rooli olisi ainoastaan avustava, virka-apu liittyisi pääasiassa potilaan väkivaltaisuuteen, poliisi ei kuljettaisi¹ potilasta eikä tekisi mitään muutakaan sellaista toimenpidettä, johon poliisilla ei ole toimivaltaa.

Lakiluonnoksen 206 § – Henkilön siirtäminen olinpaikastaan sosiaali- tai terveydenhuollon palveluysikköön

Lakiluonnoksen mukaan ensihoitohenkilökunnalla olisi oikeus saada poliisilta virka-apua, kun kyse olisi potilaan siirtämisestä tämän vastustuksesta huolimatta olinpaikastaan tutkittavaksi tai hoidettavaksi sosiaali- tai terveydenhuollon palveluysikköön. Ensihoitohenkilökunnan tulisi arvioida potilaan perusoikeuksien rajoittamista lakiehdotuksen 14 luvussa säädettyjen rajoitustoimenpiteiden käyttämisen yleisten edellytysten mukaisesti.

Oikeus pyytää poliisin virka-apua vastaa nykyhetken tarpeeseen, johon ensihoitohenkilökunta tehtävillään törmää – potilas pitäisi välttämättä saada hoitoon, mutta potilas vastustaa. Poliisi saa tähän liittyen nykyisin useita pyyntöjä, joita yritetään tulkita parhaan mukaan poliisin tehtäviin kuuluvina tai niiden sijaan jonkinlaisena varautumisena mahdolliseen poliisin tehtävään. Poliisi ei kuitenkaan voi antaa virka-apua puuttuvan säännöksen vuoksi eikä myöskään osallistua tehtävään, koska tilanne kohteessa ei välttämättä ole vielä kärjistynyt sellaiseksi, että se kuuluisi poliisin tehtäviin.

Säännöstä on näiltä osin pidettävänä hyvänä uudistuksena, koska se vastaa viranomaistoiminnan tarpeeseen. Tämän lisäksi tulisi kuitenkin pohtia, että olisiko mahdollista tarkentaa ensihoitopalveluissa käytettäviä rajoitustoimenpiteitä käsittämään myös oikeasuhteisen ja tarpeellisen vapauten sekä koskemattomuuteen puuttumisen, jolloin ensihoitohenkilöstö itse asiassa voisi itse potilaan vastustuksesta huolimatta siirtää tämän olinpaikastaan ambulanssiin ja siitä sosiaali- tai terveydenhuollon toimintayksikköön. Luonnollisesti tämä koskisi vain sellaisia tapauksia, joissa kohdattava vastarinta olisi lievää, koska yhteiskunnan kannalta ei olisi kannatettavaa, että ensihoitohenkilöstö altistaisi itsensä tietoisesti väkivallalle. Tätä varten tulisikin paikalle kutsua poliisi joko poliisille kuuluvan tehtävän vuoksi tai virka-apuna.

3.1.2 Muut virka-apusäännökset

Lakiluonnoksen 123 § – Terveyskeskuksen toimintavelvollisuus ja hoitoon lähettäminen

Lääkärille on ehdotettu oikeutta pyytää poliisilta virka-apua lakiehdotuksen 205 §:n perusteella, jos kyse on henkilöstä, jonka terveydentila perustellusta syystä tulisi tutkia mahdollisen päihteiden käytöstä aiheutuvan hoidon tarpeen vuoksi henkilön vastustuksesta huolimatta.

¹ Tähän liittyvään kokonaisuuteen liittyy myös ajoneuvolain (1090/2002) soveltaminen. Poliisiajoneuvo ei ole ajoneuvolain 20 §:n mukaan sairaiden ja loukkaantuneiden henkilöiden kuljettamiseen soveltuva ajoneuvo, mutta ajoneuvolain 21 §:n mukaan ambulanssi on. Uuden tieliikennelain (729/2018) säätämisen yhteydessä ajoneuvolain 21 §:ään (L 730/2018) on tulossa uusi ensihoitoajoneuvon määritelmä, joka ei tule muuttamaan tätä kokonaisuutta. Tieliikenneoikeudellisestikaan poliisiajoneuvo ei sovellu sellaiseen virka-aputehtävään, jossa kyse on sairaan henkilön kuljettamisesta.

Säännös selkeyttää toisaalta virka-apusäännöksen sisältöä, mutta toisaalta sekoittaa virka-avun asiallista laajuutta. Säännöksen perusteella virka-apua pyytävä lääkäri ei voi olla täysin varma, voiko hän pyytää poliisia yksinkertaisesti toimittamaan eli kuljettamaan potilaan terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun sairaanhoidon palveluyksikköön.

Säännöstä tulisi selkeyttää siten, että potilaan kuljetuksesta vastaa terveydenhuolto, mutta jos potilaan väkivaltaisuuden tai muun vastaavan syyn paikalle tarvitaan poliisia, voi tätä varten pyytää poliisilta virka-apua. Poliisin tehtävä ei ole potilaiden kuljettaminen eikä poliisilla ole tähän toimivaltuuksiakaan. Poliisin toimivaltuudet liittyisivät tällaisilla tehtävillä potilaan vastarinnan murtamiseen, jotta terveydenhuolto saisi potilaan kuljetettua hoidettavaksi.

Lakiluonnoksen 137 § – Tarkkailuun lähettäminen ja lääkärin toimintavelvollisuus

Psykiatrisen tahdosta riippumattoman hoidon osalta on ehdotettu, että lääkäri voisi pyytää poliisilta lakiehdotuksen 205 §:n mukaisesti virka-apua potilaan toimittamiseksi terveyskeskukseen, sairaalaan tai muuhun sairaanhoidon palveluyksikköön. Myös tässä on nähtävissä samat epäselvyydet kuin edellä, eli säännöksessä tulisi selkeästi todeta terveydenhuollon ensisijaisuus ja poliisin virka-avun viimesijaisuus. Poliisin tehtävä ei ole potilaiden kuljettaminen, vaan korkeintaan virka-avun antaminen omien toimivaltuuksiensa mukaisesti. Väkivaltaisesti käyttäytyvä ja terveydenhuollon henkilökuntaa uhkaavat potilaat ovat luonnollisesti poliisin tehtäviä.

Lakiluonnoksen 166 § – Rangaistukseen tuomitsematta jätetyn henkilön psykiatrisen sairaanhoidon tarpeen selvittäminen

Yksityiskohtaisten perusteluiden luonnoksesta ei käy ilmi miksi poliisin virka-apusäännös on haluttu lakiin. Epäselvyyttä lisää vielä se, että miksi poliisin tulisi kuljettaa virka-apuna henkilöä, joka ei kuulu poliisin säilytettäväksi. Vastaaja, jonka asiaa käsitellään tuomioistuimessa, on lähtökohtaisesti Rikosseuraamuslaitoksen vastuulle kuuluva vanki tai muu rangaistuksen täytäntöönpanoa odottava henkilö. Tästä johtuen olisi järkevämpää, jos kuljetusvelvollisuus sekä virka-avun antaminen kuuluisi Rikosseuraamuslaitokselle tai terveydenhuollolle, jos kyse on potilaasta.

Lakiluonnoksen 176 § – Hoidon jatkamisen edellytysten selvittäminen erityistilanteissa

Karanneen potilaan palauttamiseksi pyydettävästä virka-avusta on viittaussäännös lakiluonnoksen 176 §:n 2 momentissa. Tähän ei ole esitettävissä mitään sellaisia huomioita, joita ei lakiluonnoksen 205 §:n kohdalla jo esitetty.

Lakiluonnoksen 202 § – Ensihoitohenkilökunnan oikeus päästä henkilön asuntoon tai muuhun olinpaikkaan henkilön terveydentilan selvittämiseksi

Viranomaistoiminnan tehostamiseksi lakiluonnoksessa ehdotetaan ensihoitohenkilökunnalle toimivaltuuksia päästä henkilön asuntoon tai muuhun olinpaikkaan. Itse säännöstä on pidettävä hyvänä uudistuksena, koska ensihoidolla on tehtäviä, joissa on välttämätöntä päästä kotirauhan suojaamaan paikkaan ilman oikeushyvän haltijan lupaa tai suostumusta.

Säännöksen toisessa momentissa on erikseen säädetty oikeudesta pyytää poliisilta tai muilta viranomaisilta virka-apua. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että poliisi tai esimerkiksi pelastuslaitos auttaisivat ensihoitoa murtautumaan lukitusta ovesta tai muusta paikasta sisään asuntoon. Virka-apun pyytäminen edellyttää hyvää koordinoitua, koska kaikilla viranomaisilla ei välttämättä ole yhtäläisiä mahdollisuuksia tarjota tarvittavaa virka-apua.

Virka-apusäännös myös täydentää muuta virka-apusääntelyä. Ensihoidon virka-apupyynnö voi siksi sisältää pyynnön päästä asuntoon sekä tarvittavan avustuksen vastustelevan potilaan vastarinnan murtamiseksi sekä kuljetuksen tukemiseksi.

Lakiluonnoksen 203 § – Sosiaalihuollon viranomaisen oikeus päästä henkilön asuntoon tai muuhun olinpaikkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi

Sosiaalihuollon viranomaisen ehdotetun säännös on yhtä kannatettava kuin ensihoidon vastaava säännös. Käytännön elämässä huomiota on kuitenkin kiinnitettävä siihen, mihin virka-apua pyydetään ja liittyykö virka-apupyynnöön muita pyyntöjä. Lastensuojeluviranomaisten osalta tätä on käsitelty lakiluonnoksen 204 §:n kohdalla.

3.2 Poliisin antama muu apu

Poliisilain 1 luvun 1 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan poliisi antaa jokaiselle tehtäväpiirinsä kuuluvaa apua. Säännöksen tarkoittamaa apu on sellaista muuta kuin julkisen vallan käyttöä sisältävää toimintaa. Lakiluonnoksessa poliisin virka-apun lisäksi on havaittavissa, että poliisin apuun on tarvetta turvautua sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden rajallisten toimivaltuuksien vuoksi.

Lyhytaikainen poistumisen estäminen

Lakiehdotuksen 63 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi lyhytaikaisen poistumisen estämisestä. Säännöksessä on määritelty toimivaltuus palveluysikön henkilökuntaan kuuluvalla sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilölle estää poistuminen ja noutaa poistunut takaisin. Asteellisen toimivallan lisäksi säännöksessä on huomioitu alueellinen toimivalta, koska poistuneen noutaminen onnistuisi säännöksen mukaisesti kauempaa kuin piha-alueelta tai sen välittömästä läheisyydestä.

Säännöksessä on varmuuden vuoksi kuitenkin ehdotettu, että jos noutaminen ei ole mahdollista, olisi tilanteesta ilmoitettava poliisille. Säännöksen sisältö huomioon ottaen poliisille siis ilmoitettaisiin siitä, että a) palveluysiköstä on poistunut henkilö, joka b) saattaa altistaa itsensä toisen henkilön välittömästi uhkaavalle ja vakavalle terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvalle vaaralle. Poliisi saisi toisin sanoen hätäilmoituksen, jonka mukaan palveluysiköstä on karannut itselleen tai toisille vaarallinen henkilö.

Säännöksen sisältö on sinällään ymmärrettävä, mutta poliisille ilmoittamisen mainitseminen säännöksessä on ilmeisesti lähinnä

informatiivinen lisäys. Poliisin lakisääteisen tehtävän mukaisesti poliisin tehtäviin kuuluu huolehtia yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta. Määritelmään sisältyy myös tehtävät, joissa on kyse ehdotetun säännöksen tarkoittamista tilanteista.

Informatiivisuuteen liittyen säännöksestä ei kuitenkaan sen lukijalle käy ilmi, että miksi poliisille tulee ilmoittaa. Säännöksen tarkoituksena ei nimittäin voi olla se, että sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön tehtäviä alettaisiin teettää poliisilla. Lähtökohtana tulisikin olla selkeästi, että ensisijaisesti ammattihenkilö huolehtii asiakkaan poistumisen estämisestä ja noutamisesta. Vasta kun tämä ei yksinkertaisesti ole enää mahdollista, asiasta ilmoitetaan poliisille. Poliisin päivittäistoiminnan kannalta on sietämätöntä kuvitella sellaista tilannetta, että poliisin tehtäviin kuuluisi muiden viranomaisten tehtävien hoitaminen.

Poliisin roolia säännöksen soveltamisessa ei ole avattu erikseen luonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Poistumisen estäminen kiireellisen terveydenhuollon toteuttamiseksi

Poliisille ilmoittamisesta on ehdotettu säädettäväksi myös 113 §:ssä, jossa on kyse poistumisen estämisestä kiireellisen terveydenhuollon toteuttamiseksi. Säännöksessä on otettu huomioon toimivallan asteellinen ja alueellinen rajaaminen, mutta nyt poliisin toimivaltuuksia tultaisiin tarvitsemaan silloin, kun noutaminen ei olekaan mahdollista kauempaa kuin hoitoyksiköstä tai sen piha-alueelta. Säännöksen mukaisesti poliisin tulisi jollakin perusteella käyttää toimivaltuuksiaan potilaan noutamiseksi.

Säätelyä ei voida pitää onnistuneena, koska säätely tulisi johtamaan asiallisten ilmoitusten lisäksi poliisin resurssien käyttämiseen toisen viranomaisen tehtävien suorittamiseksi. Säännöksen tarkoituksena on sinällään huolehtia potilaan tai muun henkilön terveydestä ja turvallisuudesta ja sitä kautta asia liittyisi poliisin tehtäviin, mutta siinä missä terveydenhuollon ammattihenkilön toimivaltuuksia olisi mahdollisuuksia säännellä tarkkarajaisesti ja tarkoituksenmukaisesti, on kuitenkin katsottu, että tällainen tehtävä kuuluisi kokonaisuudessaan poliisille. Lähtökohtaisesti poliisin tehtävä ei kuitenkaan ole huolehtia terveydenhuollon toimintayksiköstä karanneiden potilaiden palauttamisesta takaisin toimintayksikköön, ellei kyseessä ole selkeästi poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentin tehtäväpiiriin kuuluva poliisin tehtävä. Lisäksi poliisitoiminnan kannalta on erittäin haasteellista arvioida säännöksen perusteena olevien välittömien hoito- tai tutkimustoimenpiteiden merkitystä potilaan hoitotahdon kanssa, varsinkin, jos potilas muuten on selkeästi täysivaltainen ja ymmärtää toimintansa merkityksen.

Terveydenhuollon viranomaisten omien toimivaltuuksien kannalta olisi syytä pohtia alueellisen toimivallan laajentamista. Voitaisiin esimerkiksi todeta, että silloin kun henkilö on potilas, niin silloin esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilöllä tai myöhemmin laissa mainittavalla yksityisen turvallisuusalan toimijalla olisi mahdollisuus ottaa säännöksen vastaisesti poistunut potilas myös kauempaa. Alueellinen toimivalta toisin sanoen laajenisi sitä kauemmaksi, mitä kauemmaksi potilas poistuu. Mitenkään ehdotonta tämän ei kuitenkaan pitäisi olla, vaan alueellisen toimivallan laajentumista tulisi rajata ajallisesti tiettyihin kriteereihin.

Esimerkiksi verekseltään poistunutta tulisi voida seurata ja ottaa kiinni myös muualta kuin sairaalan alueelta.

3.3 Poliisin toimintavelvollisuus

Asiakas- ja potilaslain luonnokseen on sisällytetty mielenterveyslain (1116/1990) 30 §:ä vastaava säännös poliisin toimintavelvollisuudesta. Lakiehdotuksen 134 §:n mukaan tavatessaan henkilön, joka todennäköisesti voidaan määrätä hoitoon hänen tahdostaan riippumatta, tai saatuaan tietää tällaisesta henkilöstä, poliisin on ilmoitettava asiasta terveyskeskukseen. Erittäin kiireellisessä tapauksessa poliisi on velvollinen toimittamaan hänet heti terveyskeskukseen tai terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettuun päivystävään yksikköön tutkittavaksi. Nykykäytäntöön ei poliisille kuuluvien velvollisuuksien osalta ehdoteta muutosta.

Käytännön poliisityössä säännöksen merkitys on osoittautunut haasteelliseksi tulkita. Sinällään on selvää, että poliisi kohtaa tehtävillään myös sellaisia henkilöitä, joiden kohdalla tahdon vastaisen hoidon määräämisedellytykset ovat kyseessä. Poliisin ammattitaidon osalta onkin mielenkiintoista, kuinka poliisi soveltaa terveydenhuoltoon kuuluvaa tietoa omassa työssään olematta kuitenkaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen.

Poliisin toimintavelvollisuuden kannalta poliisin tulisi pystyä tunnistamaan, onko yksittäisen kohdehenkilön osalta kyseessä lakiehdotuksen 140 §:ssä säädetyt edellytykset tahdon vastaiseen hoitoon määräämisestä. Edellytykset on jaettu kolmeen osaan, joista keskeisessä osassa on vakava mielenterveydenhäiriö, johon liittyy psykoottista oireilua tai selvää todellisuuden tajun häiriytymistä. Toimintavelvollisuuden kannalta on keskeistä, että poliisin ei sinällään tarvitse olla täysin varma mielenterveysdiagnoosin olemassa olosta, vaan tähän riittäisi todennäköinen epäily mielenterveyshäiriöstä.

Säännöksen soveltaminen ei ole tulossa helpottumaan nykyisestä, jos poliisin toimintavelvollisuutta ei tultaisi yksinkertaistamaan ja selkeyttämään. Toisaalta on korostettava, että tulkintaongelmia voitaisiin helpottaa poliisin ja mielenterveystyön ammattilaisten välisellä yhteistoiminnalla. Tällöin luonnollisesti korostuisi se, onko sääntely heidän kannaltaan kuinka yksinkertaista ja kuinka vakava mielenterveydenhäiriö tunnistetaan, puhumattakaan kuinka tämän tunnistaa maallikko eli poliisi.

3.4 Potilas- ja asiakasasiakirjojen julkisuus, salassapito ja poliisin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon välinen tiedonvaihto, luku 27

Poliisi on tuonut pidemmän aikaan esiin huolensa tiedonvaihdon ongelmallisuudesta ja vaihtelevasta tulkinnasta poliisin ja terveydenhuoltoviranomaisten kanssa. Asiaa on yritetty ratkaista yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, mutta näitä ongelmia ei ole pystytty ratkomaan ilman, että tarvittaisiin lainsäädännöllisiä muutoksia. Tämä luonnos ei ole juurikaan tuomassa poliisin ja sosiaali- ja terveydenhuollon väliseen tiedonvaihtoon uusia toimivaltuuksia tai

selvennyksiä vaan pikemminkin rajoituksia siihen, mikä tämän hetkinen tila on.

Yleisesti luvusta voi todeta, että luku, sen jaot sekä pykälät ovat vaikeaselkoisia. Ne jättävät epäselväksi, onko kyse kyseisessä pykälässä sosiaalihuollosta vai terveydenhuollosta vai molemmista. Tähän tarkkarajaisuuteen tai tarkempaan loogisuuteen voitaisiin kiinnittää huomiota.

Pykälässä 216 säädetään salassa pidettävien tietojen antamisesta. Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin ensinnäkin, kenelle tietoa voitaisiin antaa. Tässä on huomioitava, että pykälään on kirjoitettu muun muassa poliisi, mutta myös muut esitutkintaviranomaiset tulisi olla mainittuina. Muilla esitutkintaviranomaisilla on sama tarve saada vastaavaa tietoa.

Toisena huomiona olisi hyvä pystyä antamaan tietoa sellaisen rikoksen selvittämiseksi, jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Kohdan tulisi koskea myös terveydenhuoltoviranomaisia. Nyt vaikuttaa siltä, että kohta koskee vain sosiaalihuoltoa.

Kolmantena merkittävänä huomiona poliisin näkökulmasta kohdassa on se, että 216 §:ssä ei ole otettu kantaa poliisin muihin tehtäviin. Kyseisessä kohdassa tiedon antamisen sitominen vain rikoksen selvittämistä varten ja tietyn rangaistusasteen vakavuuteen ei ole riittävä. Olisi koko yhteiskunnan näkökulmasta tärkeää, että poliisi pystyisi suorittamaan myös sille kuuluvat muut tärkeät tehtävät. Tällaisia ovat muun muassa rikosten ennalta estäminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä kadonneen henkilön etsiminen. Näitä tehtäviä suorittaessaan poliisi monesti tarvitsee myös sosiaali- ja terveydenhuollon puolelta salassa pidettävää tietoa. Muun muassa näitä näkökantoja ei ole luonnoksessa otettu huomioon, eikä voida katsoa, että ehdotus olisi millään tavalla riittävä.

Pykälässä 219 säädetään potilasasiakirjojen salassa pidettävyydestä. Pykälän alussa säädetään, että potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä. Näin kirjattuna kohta on absoluuttinen. Tulisi kuitenkin pohtia, että voitaisiinko kohdassa viitata esim. edelliseen pykälään 218, jossa määritellään, mitä potilasasiakirjaan tulee merkitä, ja tämä asiasisältö olisi salassa pidettävää. Poliisin näkökulmasta esiin on noussut ongelma, kun poliisi on pyytänyt sairaalassa olevan henkilön nimeä, mikä ei liity mitenkään muuten potilaan hoitoon tai salassa pidettävyyden tarpeeseen, niin monesti on katsottu, että nimen ollessa potilasasiakirjassa, edes nimeä ei ole voitu antaa. Tästä problematiikasta on uusi korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu (Diaarinro 636/1/17, 26.6.2018).

Lisäksi säännöksen 3 momentin 1 kohdassa säädetään, että salassa pidettäviä tietoja saadaan antaa, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. Tämä kyseinen säännös on nähty käytännössä epäselväksi ja sen tulkinta vaihtelee laajasti. Poliisilla on yleinen tiedonsaantipykälä (poliisilain 4 luvun 2 §) käytössään, mutta todellisuudessa tämä ei ole toiminut yhteistyössä terveydenhuoltoviranomaisten kanssa. Yksi vaihtoehto olisi, että tässä

kohtaa yksityiskohtaisissa perusteluissa viitattaisiin esim. poliisilain tiedonsaantipykälään, joka voisi tällöin oikaista väärät ja epäyhtenäiset tulkinnan poliisin tiedonsaannista ja poliisi saisi siten tietoja eri tehtäviä varten tämän perusteella. Luonnoksessa oleva ehdotus ei kuitenkaan ole sellaisenaan vielä riittävä ja jättää monia avoimia kysymyksiä.

Toisaalta luvun 216 ja 219 §:t voisivat osaltaan vastata toisiaan, ja tiedonsaanti näissä eri asioissa voisivat olla yhdenmukaiset. Nyt nämä säännökset eivät ole toisensa kaltaisia ja niiden perusteella tietoa annettaisiin poliisille eri perusteilla, vaikka poliisilla onkin samat tiedonsaantitarpeet ja perusteet näihin eri asioihin.

Lisäksi olisi vielä hyvä tarkentaa yksityiskohtaisissa perusteissa sitä problematiikkaa, joka on käytännössä syntynyt uhkan arviointiin liittyen. Tämä koskettaa silloin sekä 216 §:n 3 momenttia sekä 219 §:n 4 momenttia. Säännöksissä on säädetty siitä, että salassapitovelvollisuuden estämättä saadaan ilmoittaa poliisille uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos henkilö tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista. Käytännössä ongelmaksi on noussut se, että poliisi on saanut jotain tietoa kyseisestä henkilöstä ja kertonut tämän tiedon hoitohenkilökunnalle. Hoitohenkilökunnalle on poliisin antamien ja omien tietojen perusteella voinut syntyä tilanne, jossa tietoa tulisi ilmoittaa poliisille takaisin uhkan arviointia varten, mutta terveydenhuollon henkilökunta on katsonut, että kun alun perin poliisilta tullut tieto ei ole tullut suoranaisesti hoitotoimenpiteisiin liittyen, niin perusteita tietojen ilmoittamisellekaan ei ole syntynyt. Tämä ongelma tulisi huomioida nyt, kun kyseiset säännökset ovat työn alla.

Käytännön ongelmana on noussut esiin myös sosiaali- ja terveydenhuollon alueilla tapahtuneet rikokset muutkin kuin törkeät tai henkilöstöön kohdistuvat rikokset. Salassapitosäännökset ovat rajoittaneet henkilöstön tietojen luovuttamista ja antamista poliisille. Erityisesti tekijän nimitiedot voivat käytännössä johtaa siihen, että rikosvastuu ei toteudu vähäisissä eikä vähäistä vakavammissa rikoksissa, joissa rikoksen selvittämiseen johtava tieto on saatu esimerkiksi hoitosuhteessa. Kuitenkin myös muiden henkilöiden riittävä turvallisuus ja oikeudet tulisi turvata sekä myös rikosvastuun yleinen toteutuminen. Täten esimerkiksi laittomien aineiden toimittaminen poliisille sekä tarvittavat tekijän henkilötiedot tulee pystyä antamaan poliisille, ja tarvittaessa tästä tulee säätää lainsäädännössä erikseen. Myös potilaan ja asiakkaan nimitiedot tulisi pystyä antamaan poliisille, kun rikos kohdistuu toiseen terveydenhuollon tai sosiaalihuollon yksikössä toiseen asiakkaaseen tai potilaaseen, vaikka kyse ei olisikaan törkeästä rikoksesta. Kyseisten nimitietojen ei voida muutenkaan katsoa olevan salassa pidettävän tiedon ydintä (kts. edellä mainittu KHO:n ratkaisu).

Edellä mainittujen seikkojen vuoksi tarvitaan jatkotyöskentelyä näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

3.5 Velvoitteinen avohuolenpito

Velvoitteinen avohuolenpito koskee vain oikeuspsykiatrisia potilaita, jotka ovat jo olleet rikosprosessin kohteena. Se ei koske esimerkiksi uhka-arvion kohteena olevia henkilöitä. Poliisihallituksen käsityksen mukaan tähän sääntelyyn on esitetty niin sanotun vaarallisen henkilön lisäämistä oikeuspsykiatristen potilaiden ryhmään. Tätä kokonaisuutta on avattu enemmän kohdassa 2.6

Velvoitetteen avohuolenpito edellyttää tahdosta riippumaton hoidon edellytysten täyttymistä. Sen lisäksi tulisi olla mahdollista arvioida henkilön muuta käyttäytymistä kuin lääketieteellisen diagnoosin täyttävää mielenterveyden häiriötä tai mielisairautta. Nyt velvoitteinen avohuolenpito on rakennettu siten, että henkilöltä edellytetään tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten täyttymistä ja osa näistä potilaista sijoitetaan terveydenhuollon avopalveluihin.

Poliisilla liittyy velvoitteiseen avohuolenpitoon yksi keskeinen huoli. Jos henkilö lopettaa velvoitteisen avohuolenpidon, pitäisi siitä (kuten monesta muustakin asiasta) vähimmillään ilmoittaa poliisille. Ilmoitus koskisi esimerkiksi sitä, kun henkilö siirretään laitokseen tai kun henkilö sieltä vapautuu ja hoito loppuu. Jotkut näistä henkilöistä ovat myös poliisitoiminnan kohdehenkilöitä ja tieto henkilöiden hoidon tilanteesta mahdollistaisi asioiden priorisoinnin poliisissa. Ehdotettu sääntely tarkoittaisi nyt sitä, että kun henkilön avohuolenpito päättyy tai kun henkilö keskeyttää avohuolenpidon, niin poliisi ei kaikissa tapauksissa saa siitä tietoa. Tämä voi pahimmillaan johtaa siihen, että henkilö voi aiheuttaa poliisitoiminnan kannalta jotain sellaista, joka voitaisiin hyvän tiedonvaihdon avulla estämään jo ennalta.

3.6 Tahdon vastainen hoito

Nykyinen eikä ehdotettu lainsäädäntö ota kantaa siihen, kuinka erilaisiin uhkaaviin ja huolta aiheuttaviin henkilöihin tulisi yhteiskunnassa suhtautua, jotka eivät sinällään kuulu sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin. Henkilö voi olla vaarallinen itselleen tai muille, mutta hän ei ole lääketieteellisesti tarkoitettuna sairas. Poliisitoiminnan kannalta tällaisten henkilöiden käsittely ja yhteiskuntakelpoisiksi saattaminen on tärkeää ennalta estävän toiminnan kannalta.

Keskeistä nyt ehdotettavissa säädöksissä on se, että ne eivät tuo poliisin kannalta mitään oleellisesti uutta vallitsevaan tilanteeseen eli valtaosa poliisin niin sanotuista huolta aiheuttavista henkilöistä ei ole kohderyhmää, eli mielentilatutkimuksen kannalta eivät ole rikoksesta epäiltyjä tai syytettyjä ja mielenterveyden määrittelyn osalta puhutaan edelleen "mielenterveyden häiriöistä, johon liittyy psykoottista oireilua tai selvä todellisuudentajun häiriytyminen" tai "henkilöllä todetaan vakava mielenterveydenhäiriö tai muu psyykkisiin toimintoihin vaikuttava sairaus, johon liittyy psykoottista oireilua tai selvä todellisuudentajun häiriytyminen". Tällä hetkellä kriteerit on sidottu sairauteen, jota varten tulee olla diagnoosi ja sairausluokitus sekä olemassa oleva hoito.

Ulkopuolelle putoavat siis meidän kohteet, esim. psykopaatit, joilla ei ole diagnosoitua mielisairautta tai diagnosoitua mielenterveyden häiriötä. Poliisitoiminnan kannalta lääketieteellisten diagnoosien lisäksi tulisi huomioida erilaiset käyttäytymisen häiriöt, jotka eivät täytä mitään lääketieteellistä diagnoosia, mutta henkilö on selkeästi muuten vaarallinen. Vaarallisuuden toteamiseen voisi käyttää viranomaisten tiedossa olevia seikkoja, joita olisivat esimerkiksi poliisilla olevat tiedot tai jos tuomioistuim on pitänyt rikoksentekijää oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 37 §:n 3 momentin mukaisen selvityksen perusteella erittäin vaarallisena toisen hengelle, terveydelle tai vapaudelle.

Perusoikeuksiin ja itsemääräämisoikeuteen puuttuminen on kriittinen asia, mutta yhteiskunnan kannalta tulisi selvittää, kuinka asiakokonaisuuden kanssa toimitaan. Ei ole yhteiskunnan etu, että sen jäsenien hengelle, terveydelle ja vapaudelle vaarallisia, mutta lääketieteellisesti terveitä ihmisiä ei saada minkään kontrollin tai hoidon piiriin.

3.7 Yksityisen turvallisuusalan toimijoiden käyttäminen

Lakiluonnoksessa on ehdotettu hallinnonalakohtaista tarkennusta yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) mukaisten vartijoiden ja järjestyksenvalvojen toimivaltuuksiin. Kokonaisuudesta on ehdotettu säädettäväksi luonnoksen 26 luvussa, jonka 209 §:ssä lähtökohdaksi on otettu se, että vartijalla ja järjestyksenvalvojalla on kummallakin samat toimivaltuudet sekä sama koulutus, joka luonnoksen 210 §:n mukaisesti vaadittaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä toimimiseen.

Sääntelyä ei voida pitää onnistuneena siitä yksinkertaisesta syystä, joka on vartijan ja järjestyksenvalvojan tehtävien sekoittaminen toisiinsa. Asiakas- ja potilaslaki ei siihen suunnitellun yksityisen turvallisuusalaa koskevan sääntelyn perusteella ole tekemässä ratkaisevaa muutosta yksityisen turvallisuusalan perussääntelyyn. Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan vartioimistehtävällä tarkoitetaan omaisuuden vartioimista, henkilön koskemattomuuden suojaamista sekä vartioimiskohteeseen tai toimeksiantajaan kohdistuneen rikoksen paljastamista samoin kuin näiden tehtävien valvomista. Lisäksi vartioimistehtävään kuuluu muitakin erityisempiä tehtäviä, joita ovat myymälätarkkailu, henkivartijatehtävä sekä arvokuljetustehtävä. Järjestyksenvalvontatehtävällä sen sijaan tarkoitetaan edellä mainitun säännöksen 11 kohdan mukaan järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä rikosten ja onnettomuuksien estämistä järjestyksenvalvojan toimialueella. Kuten määritelmäsäännöksistä käy ilmi, vartijan ja järjestyksenvalvojan tehtävillä on selkeä ero, joka voidaan esittää yksinkertaistettuna jakona omaisuuden vartiointiin sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen.

Vartijoita ja järjestyksenvalvojia käytetään nykyisinkin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Vartijan tehtävänä on tällöin omaisuuden vartioimisen lisäksi henkilön koskemattomuuden suojaaminen, jolla lain esitöiden mukaan tarkoitetaan muun muassa

vastaanottopoliklinikan henkilöstön koskemattomuuden suojaamista². Lakiehdotuksessa on kuitenkin ehdotettu, että myös vartijoiden tehtäväksi tulisi turvallisuuden ylläpitäminen ja väkivaltatilanteiden syntymisen estäminen omalla läsnäololla eli rikosten ennalta estäminen. Tällaiset tehtävät kuuluvat kuitenkin järjestyksenvälvojan tehtäviin. Kahden eri yksityisen turvallisuusalan toimijan erottaminen toisistaan on keskeistä julkisen vallan käytön laajuuden, mutta myös tarkkarajaisuuden vuoksi. Lakiehdotuksessa tulisi sen takia selkeästi tehdä ero vartijoille ja järjestyksenvälvojoille kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien suhteen.

Poliisin virka-apua koskien on yksityisen turvallisuusalan toimijoiden osalta ehdotettu säädettäväksi lakiehdotuksen 205 §:n 6 momentissa, että vartijoiden käytöstä kuljetusten toteuttamiseen säädetään 26 luvussa. Lakiehdotuksen 209 §:n 1 momentin 2 kohdassa kuitenkin ehdotetaan, että vartijan lisäksi myös järjestyksenvälvoja voi osallistua sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilön ohella 25 luvussa tarkoitettujen kuljetusten turvaamiseen.

Poliisitoiminnan kannalta on tietysti kehittämisen arvoista, että yksityisen turvallisuusalan käyttömahdollisuuksia selvitetään. Sääntelyn tulee kuitenkin näiltä osin olla selkeää ja yhdenmukaista yksityistä turvallisuusalaa koskevan muun sääntelyn kanssa. Lisäksi tulisi tarkoin selvittää, mikä rooli yksityisellä turvallisuusalalla on, kun kyse on potilaan tai asiakkaan perusoikeuksien rajoittamisesta. Tästä syystä kuljetusten osalta on huomioitava onko yksityisen turvallisuusalan tehtävä ainoastaan avustaa ja tukea, vai toimia itsenäisesti. Jälkimmäisessä voi olla kyse merkittävästä julkisen vallan käytöstä, jollaista voidaan antaa vain viranomaiselle.

3.8 Taloudelliset arviot lakiluonnoksen vaikutuksista poliisitoimintaan

Lakiluonnoksen yleisperusteluiden kohdassa 4.2 on arvioitu vaikutuksia viranomaisten toimintaan. Kohdassa ei ole arvioita siitä kuinka esimerkiksi virka-apusäännökset vaikuttavat poliisin toimintaan. Arvioita ei ole myöskään esitetty niiltä osin, kun lakiin on esitetty erilaisia ilmoitusvelvollisuuksia poliisille. Myöskään sitä ei ole arvioitu, kuinka lakiluonnoksen 124 §:n 1 momentin 2 kohdassa mainittu poliisin antama kirjallinen arvio vaikuttaisi poliisin toimintaan.

Poliisihallitus on lausuntoaan varten hankkinut poliisin tulostietojärjestelmästä tiedot mielenterveyslain tarkoittamista virka-aputehtävistä sekä poliisin omasta toimintavelvollisuudesta. Sen lisäksi on hankittu tilastot muista virka-avusta, joissa virka-avun kohdetta ei ole määritelty. Näistä virka-avusta kuitenkin merkittävä osa on erityisesti sosiaalihuoltoviranomaiselle annettua virka-apua.

Tehtävä lkm (kaikki)	331 Mielenterveys: toimintavelvollisuus	332 Mielenterveys: kuljettamisen avustaminen	551 Avunanto, tarkistus tms. tehtävä: virka-apu toiselle viranomaiselle	Summa
2018	15	2 178	8 156	10 349
2017	32	3 050	11 752	14 834

² HE 22/2014 vp s. 26/II.

2016	46	2 642	10 888	13 576
2015	52	2 108	10 741	12 901
2014	72	1 518	11 376	12 966
Summa	217	11 496	52 913	64 626

Tehtävä lkm (kaikki)	331 Mielenterveys: toimintavelvollisuus	332 Mielenterveys: kuljettamisen avustaminen	551 Avunanto, tarkistus tms. tehtävä: virka-apu toiselle viranomaiselle	Summa
Ennuste	21	3 442	12 827	16 287

Poliisin tilastotietojen perusteella niin mielenterveyslain mukaiset virka-aputehtävät kasvavat vuosittain. Vastaavasti myös muut virka-aputehtävät kasvavat. Tästä voi päätellä, että jo nykyisen lainsäädännön aikana poliisilta pyydetään yhä enemmän ja enemmän virka-apua. Ehdotetun sääntelyn perusteella sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisten virka-avun saantioikeutta aiotaan laajentaa entisestään. Tällä tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia poliisin toimintaan. Lainvalmistelun kannalta olisikin välttämätöntä arvioida myös muiden viranomaisten kuin pelkästään sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaisten toiminnan vaikutuksia.

Yksittäisen virka-aputehtävän resurssivaikutuksia on vaikea arvioida. Virka-aputehtävän kesto ja siihen sitoutuva resurssi voivat vaihdella merkittävästikin. Joskus virka-aputehtävä voi käsittää pitkäkestoisen kuljetuksen tukemista, mutta toisinaan vain lyhyen käynnin kohdepaikassa. Joskus virka-aputehtävä voidaan hoitaa yhdellä partiolla, mutta joskus tehtävään sitoutuu enemmän poliisin resursseja. Tärkeää on myös huomata, että virka-aputehtävä tarkoittaa myös sitä, että resurssi on pois poliisin muusta toiminnasta.

Virka-aputehtävien kustannuksista on erikseen säädetty valtion maksuperustelain (150/1992) perusteella annetussa poliisin suoritteiden maksullisuudesta vuonna 2018 annetussa sisäministeriön asetuksessa (871/2017). Asetuksen 6 §:n 7 kohdan mukaan valtion maksuperustelain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita, joista poliisi perii omakustannusarvon mukaiseksi määräämänsä maksun, ovat virka-apu luonnollisille ja oikeushenkilöille sekä poliisihallinnon ulkopuolisille viranomaisille, lukuun ottamatta ulosottoasioita, rangaistuksen täytäntöönpanoasioita, virka-apua puolustusvoimille, siviilipalveluslain (1446/2007) 103 §:n mukaista virka-apua, mielenterveyslain 31 §:n mukaista virka-apua sekä työtaturma ja ammattitautilain (459/2015) 253 ja 254 §:n mukaista virka-apua. Esimerkiksi nykyään sosiaalihuoltoviranomaiselle annettava virka-apu on poliisin maksullinen suorite.

Virka-avun maksullisuutta ei ole huomioitu lakiluonnoksessa, joka on toisaalta ymmärrettävää, sillä viranomaistoiminnan maksuperusteisuus määrittyy pääasiassa maksuperustelain mukaan. Tästä huolimatta myös tämä näkökulma tulisi huomioida, koska virka-avulla voi olla merkittäviäkin vaikutuksia poliisin toimintaan.

3.9 Muita huomioita

Yleisperusteluissa on kohdassa 2.2 käyty läpi yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuja säädöksiä. Kohdassa on virheellisesti viitattu jo kumottuihin yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin (282/2002) ja järjestyksenvallvojista annettuun lakiin (533/1999). Lait on kumottu 1.1.2017 voimaantulleella lailla yksityisistä turvallisuuspalveluista (1085/2015). Myös yksityiskohtaisten perusteluiden osalta on viitattu vanhaan lainsäädäntöön sivulla 101. Kyseessä on luonnoksen 209 §:n yksityiskohtaisista perusteluista. Muuttunut lainsäädäntö on säädösnumeron osalta huomioitu lainsäädännössä.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Konsta Arvelin

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 07.09.2018 klo 15:04. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Sosiaali- ja terveysministeriö

Tiedoksi

Sisäministeriön poliisiosasto
Poliisitarkastaja Heidi Kankainen

Poliisiylitarkastaja Niina Uskali
Poliisiylitarkastaja Mika Heinilä
Poliisitarkastaja Timo Kilpeläinen
Poliisitarkastaja Antti Leppilahti
Poliisitarkastaja Marko Savolainen